

Sermo in eos, qui in Christo obdormierunt

Λόγος εἰς τοὺς ἐν Χριστῷ κεκοιμημένους

Τί τοῦτο σήμερον, ἀγαπητοί, σπουδαίως ὁμοῦ τε καὶ ἀξίως συνήχθημεν; Συνεκάλεσαν γὰρ ἡμᾶς ἅπαντας ὁμοθυμαδὸν οἱ πρὸς Χριστὸν ἀφ' ἡμῶν κληθέντες ἀδελφοί. Διὸ καὶ συνήχθημεν προθύμως πρὸς Χριστοῦ ὑμνωδίαν· διανέστησαν γὰρ ἡμᾶς οἱ σαρκὶ καταλιπόντες ἡμᾶς, ποιήσαντες ἡμᾶς δοξολογίαν ἐπὶ γῆς οἱ μετὰ Ἀγγέλους δοξολογοῦντες ἐν οὐρανοῖς, καὶ χοροὺς συστησάμενοι <οἱ> πρὸς τοὺς ἄνω χοροὺς παριστάμενοι· καὶ τράπεζαν ἡμῖν παραθέμενοι πνευματικὴν οἱ τῆς τρυφῆς τοῦ παραδείσου κορεννύμενοι, καὶ οἶνον ἡμῖν προθέμενοι κατανύξεως οἱ τῆς ἐκεῖσε ἐμπεπλησμένοι παρακλήσεως, καὶ φῶτα ἀνάψαντες οἱ τὰς ἑαυτῶν καρδίας φωτίσαντες καὶ πρὸς τὸ φῶς ἄδυτον ὁδοιπορήσαντες· εἴλκυσαν γὰρ ἀφ' ἡμῶν τοὺς ὁσίους οἱ πρὸς Κύριον ὄσιοι, καὶ μετέστησαν ἀφ' ἡμῶν οἱ καλῶς ὁδοιπορήσαντες πρὸς Θεόν. 95 Κατέλιπον ἡμᾶς ὄρφανούς, καὶ πρὸς τὴν οἰκεῖαν πατρίδα ἐπορεύθησαν· κατέλιπον τὴν φθοράν, καὶ πρὸς τὴν ἀφθαρσίαν ἐχώρησαν· ἔδυσαν ἀπὸ κόσμου, καὶ πρὸς Χριστὸν ἀνέτειλαν· ἐξῆλθον ἐκ τῆς γῆς, καὶ ὤκησαν τὴν ἄνω Ἱερουσαλήμ· κατέλιπον τὴν μακαριότητα τοῦ βίου, καὶ ἔφθασαν τὴν ἄνω μακαριότητα· ἀφήκαν τοὺς ματαίους θορύβους, καὶ ὠδέυσαν πρὸς ἀθορύβους· ἐξῆλθον τοῦ χειμῶνος καὶ κλύδωνος τοῦ κόσμου, καὶ εἰς τοὺς παγγαλήνους προσώρμησαν λιμένας· κατέλιπον τὴν σκοτεινὴν τοῦ βίου σκιάν, καὶ πρὸς τὸν ἥλιον τῆς δικαιοσύνης ἀνέδραμον· καὶ παρόντες μεθ' ἡμῶν, οὐκ ἦσαν μεθ' ἡμῶν, ἀλλὰ τὸν νοῦν εἶχον πρὸς τὸν Θεόν· καὶ ὄντες ἐπὶ τῆς γῆς, πολίτευμα εἶχον ἐν οὐρανοῖς· καὶ ζῶντες ἐν σαρκί, οὐχ ὑπῆρχον ἐν σαρκί· οὐ γὰρ εἶχον ὥδε μένουσαν πόλιν, ἀλλὰ μόνην τὴν ἐπουράνιον πόλιν· οὐκ εἶχον ὥδε οἰκεῖαν πατρίδα, ἀλλὰ τὴν ἄνω μόνην πατρίδα· οὐκ εἶχον ὥδε πρόσκαιρον πλοῦτον, ἀλλὰ τὸν ἐπουράνιον πλοῦτον. Ξένοι καὶ παρεπίδημοι ὄντες, καθὼς πάντες οἱ πατέρες αὐτῶν· ξένοι κόσμου καὶ τῶν ἐν κόσμῳ, καὶ κατεκόσμου ἀεὶ τὴν ψυχὴν τὰ ἄνω σκοποῦντες, τὰ ἄνω μελετῶντες, τὰ ἄνω φρονοῦντες, τὰ ἐκεῖ κάλλη ἐπιθυμοῦντες, τὰς ἐκεῖσε μονὰς καὶ 96 σκηνάς, τὰς ἄνω χοροστασίας, τὰς ἄνω ὑμνωδίας, τὰς ἐκεῖσε ἑορτάς, τὰ ἀίδια ἀγαθὰ, τὰ ἀπαρόδευτα Θεοῦ δῶρα. Πρὸς ἐκεῖνα ἔβλεπον, πρὸς ἐκεῖνα ἔτρεχον, διὸ καὶ κατέλαβον· ἔσπευσαν, διὸ καὶ εἰσῆλθοσαν εἰς τὴν πατρίδα καὶ τὸν ἄνω νυμφῶνα· ἔτρεχον, διὸ ἐπέτυχον· ἐνήστευσαν, διὸ εὐφραίνονται· οὐκ ἠμέλησαν, διὸ ἀγάλλονται· ἐφρόνησαν, ὅτι τοῦ βίου κατεφρόνησαν· ἐξῆλθον καὶ ἀπῆλθον τὴν ὁδὸν τὴν καλὴν αὐτῶν καὶ εὐάρεστον· ἐξῆλθον καὶ ἀπεδήμησαν εἰς τὴν χώραν τὴν ἁγίαν καὶ αἰώνιον· ἐξῆλθον ἐξαίφνης, καὶ ἐπετάσθησαν ὡς περιστεραὶ καθαραὶ καὶ ἄσπιλοι· ἐπετάσθησαν ὡς τρυγόνες ἐρημικαὶ καὶ πάναγνοι· ἐπετάσθησαν ἐξ ἡμῶν ὡς χελιδόνες ἠδύλαλοι. Ἐχωρίσθησαν τῆς ποιμνῆς ἡμῶν ὡς ἀρνία καθαρά καὶ ἅγια. Μετέστησαν τῆς μάνδρας, καὶ στυγνάζει τὰ πρόβατα· κατέλιπον τὴν ἡμετέραν νοσιάν, καὶ βοῶμεν ὡς νεοσσοί. Ἐχωρίσθη τὸ μέλος, καὶ ὀδυνῶνται τὰ λοιπὰ μέλη. Δακρύομεν, ὅτι τῆς ὑμῶν καλῆς διαθέσεως ἐστερήθημεν· στεναζόμεν, ὅτι τοὺς ὑμῶν χαρακτῆρας οὐ βλέπομεν· ὀδυρόμεθα, ὅτι καὶ ἡμεῖς ἐν τάχει ἀπερχόμεθα· ὀδυνώμεθα, ὅτι οὕτως ἐξαίφνης ἀρπαζόμεθα· στυγνάζομεν, ὅτε τῆς ἀρετῆς ὑμῶν μνημονεύσομεν· στυγνάζομεν, ὅτε τὸ ὄμμα περιστρέφομεν, καὶ τὴν ὑμετέραν 97 ἀγάπην οὐ βλέπομεν· δακρύομεν, ὅτι καὶ ζῶα δακρῦει ἐπὶ χωρισμῷ τοῦ ὁμοφύλου αὐτῶν· ὀδυρόμεθα, ὅτι καὶ βόες μυκῶνται ἐκζητοῦντες τὸν ὁμόζυγον αὐτῶν· ὅτι καὶ χελιδόνες βοῶσιν ἀρπαζομένων τῶν νεοσσῶν αὐτῶν· ὅτι καὶ ἄρνες κρᾶζουσι χωριζομένου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῶν. Εἰ γὰρ καὶ ὑμῖν τὸ συμφέρον ἐγένετο, ἀλλ' ἡμῖν

ἀθυμίαν ἐποιήσατε· τὸ ὑμῖν ἐπιθυμητόν, γέγονεν ἡμῖν θλιβερόν. Τίμιος ἐναντίον Κυρίου ὁ θάνατος τῶν ὀσίων αὐτοῦ, ἀλλὰ θάνατος ἀμαρτωλῶν πονηρός· διὸ καὶ ἔλεγεν ὁ Προφήτης· ἵνα τί φοβοῦμαι ἐν ἡμέρᾳ πονηρᾷ; Ἡ ἀνομία τῆς πτέρνης μου κυκλώσει με. Ἐλεύσεται γὰρ ἡ ἡμέρα, ἀδελφοί. Ἐλεύσεται πάντως, καὶ οὐ παρελεύσεται, ὅτε καταλείψει ἄνθρωπος πάντα καὶ πάντας· καὶ ἀπελεύσεται μόνος μεμονωμένος, τεταπεινωμένος, κατησχυμένος, γυμνός, ἀβοήθητος, ἀπροστάτευτος, ἀσυνόδευτος, ἀνέτοιμος, ἀπαρρησίαστος, εἶπερ ἐν ἀμελείᾳ φθάσει, ἐν ἡμέρᾳ ἧ οὐ γινώσκει, καὶ ἐν ὥρᾳ ἧ οὐ προσδοκᾷ, ἐν ὅσῳ τρυφᾷ, ἐν ὅσῳ θησαυρίζει, ἐν ὅσῳ σπαταλᾷ, ἐν ὅσῳ ἀμεριμνᾷ. Ἐλεύσεται γὰρ ἐξαίφνης μία ὥρα, καὶ πάντα ἤργησαν· μικρὸς πυρετός, καὶ πάντα εἰς κενὰ καὶ μάταια· μία νύξ βα 98 θεῖα, σκοτεινὴ καὶ ὀδυνηρά, καὶ ἀπάγεται ὡς κατάδικος, ὅπου ἀπάγουσιν οἱ ἀπάγοντες. Πολλῶν σοι τότε, ὦ ἄνθρωπε, ὀδηγῶν χρεῖα, πολλῶν σοι τῶν βοηθῶν, πολλῶν τῶν εὐχῶν, πολλῶν σοι τῶν συνεργῶν ἐν τῇ ὥρᾳ τοῦ χωρισμοῦ τῆς ψυχῆς. Μέγας τότε <ὁ> φόβος, μέγας ὁ τρόμος, μέγα τὸ μυστήριον, μεγάλη ἡ περίστασις τοῦ σώματος πρὸς τὸν ἐκεῖ κόσμον. Εἰ γὰρ χώραν ἐκ χώρας μεταβαίνοντες ἐπὶ τῆς γῆς ὀδηγῶν τιῶν καὶ χειραγωγῶν χρῆζομεν, πόσῳ μᾶλλον, ὅτε παράγομεν εἰς τὰ ἀπέραντα τοῦ αἰῶνος, ὅθεν οὐδεὶς ἐπανέλυσεν! Πολλῶν σοι, ἄλιν λέγω, βοηθῶν ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ χρεῖα. Ἡ μόνη ὥρα, καὶ οὐκ ἄλλη ὥρα· ἡ μόνη ὁδός. Ἡ μόνη ὥρα καὶ φοβερὰ ὥρα· ἡ μόνη γέφυρα καὶ πάροδος μὴ ἔχουσα. Τὸ πάντων τέλος καὶ πάντων φόβος. Χαλεπὸν τὸ πέραμα, ἀλλὰ πάντες δι' αὐτοῦ παρερχόμεθα· στενὴ καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδός, ἀλλὰ πάντες αὐτὴν βαδίσομεν· πικρὸν καὶ δεινὸν τὸ τοιοῦτο ποτήριον, ἀλλὰ πάντες αὐτὸ καὶ οὐκ ἄλλο πίνομεν· μέγα καὶ ἄδηλον τὸ τοῦ θανάτου μυστήριον, καὶ οὐδεὶς αὐτὸ διηγῆσασθαι δύναται· φρικτὰ καὶ φοβερὰ, ἅπερ τότε ἡ ψυχὴ ἐπίσταται, ἀλλ' οὐδεὶς ἐξ 99 ἡμῶν ταῦτα ἐπίσταται, εἰ μὴ μόνοι οἱ ἐκεῖ προλαβόντες· εἰ μὴ μόνοι οἱ τὴν πείραν αὐτῶν λαβόντες. Οὐχ ὄρας πρὸς τοὺς ἀδελφούς τοὺς τελευτῶντας καὶ ψυχορραγοῦντας, πῶς παρακαθήμεθα; Οἷα φοβερὰ τότε ὀρώμεν γινόμενα; Πῶς συνέχονται; Πῶς ταράττονται; Πῶς στενάζουσιν; Οὐχ ὄρας πῶς ἰδρῶσι ψυχρὸν καὶ πικρὸν, ὡς οἱ ἐν ἀγρῷ θερισταί; Πῶς τὸ ὄμμα περιστρέφουσιν ὧδε καὶ ὧδε; Πῶς οἱ μὲν τοὺς ὀδόντας τρίζουσι; Πῶς θαμβοῦνται; Πῶς θορυβοῦνται; Πῶς οἱ πολλοὶ τὰς τρίχας αὐτῶν κατατίλλουσι; Πῶς τῆς κλίνης ἀναπηδῶσι φεύγειν βουλόμενοι, μὴ δυνάμενοι δέ; Ὀρῶντες ἅπερ οὐδέποτε ἐωράκασι, καὶ ἀκούοντες ὑπὸ τῶν ἐξουσιῶν, ἅπερ οὐδέποτε ἤκουσαν, καὶ πάσχοντες, ἅπερ οὐδέποτε ἔπαθον. Ζητοῦντες λυτρούμενον, καὶ οὐδεὶς ὁ ῥυόμενος· ζητοῦντες συνοδεύοντα, καὶ οὐδεὶς ὁ συνοδεύων· ζητοῦντες παρακαλοῦντα, καὶ οὐδεὶς ὁ τολμῶν. Οὐς θεωροῦντες ἡμεῖς τότε, τρέμομεν <καὶ> κλαίομεν, καὶ κρατοῦντες αὐτῶν τὰς χεῖρας, ἀσπαζόμενοι τοῖς δάκρυσιν βρέχομεν, ἀπαλείφομεν τὸν ἰδρῶτα τοῦ προσώπου, ἐκμάσσομεν τοὺς τούτων ὀφθαλμούς, τὴν γλῶτταν φλεγομένην δροσίζομεν ὕδατι, τὸ οὐς ἡμῶν προτιθέντες, ἵνα τῶν ψιλῶν αὐτῶν ῥημάτων ἀκούσωμεν. Εἶτα ἔρω 100 τῶμεν λέγοντες· πῶς βλέπεις σεαυτὸν ἄρτι; Μὴ φοβοῦ· φιλόανθρωπός ἐστιν ὁ Θεός. Ταῦτα πρὸς αὐτοὺς λέγομεν, καὶ τοῖς δάκρυσιν τὰ στήθη καταβρέχομεν, καὶ τὴν καρδίαν κατακαίομεθα, ὅτε αὐτὰ φθεγγόμεθα. Οὐκ ἔστι παρ' ἡμῖν τότε ἔρω πονηρός, οὐκ ἔστι παρ' ἡμῖν τότε χρημάτων φροντίς, οὐκ ἔστι παρ' ἡμῖν βρωμάτων μέριμνα. Ἄλλ' ὀρώμεν τὸ μέγα καὶ φοβερὸν τοῦ θανάτου μυστήριον, καὶ τρέμομεν, καὶ τὰς ἑαυτῶν κεφαλὰς κινούμεν, καὶ τὸ ὄμμα στυγνάζομεν, καὶ ἑαυτοὺς ταλανίζομεν, καὶ οὐαὶ ἐπὶ οὐαὶ πικρὸν λέγομεν, ἡνίκα πρὸς ἡμᾶς ὁ πορευόμενος, καὶ πᾶσιν ἡμῖν συνταττόμενος, καὶ πάντας ἀσπαζόμενος λέγει· ἔρρωσθε, ἀδελφοί, ἔρρωσθε· ἔρρωσθε, καλοὶ ἀδελφοί, καὶ περὶ ἐμοῦ τῇ ὥρᾳ ταύτῃ ἐκτενῶς ἐγείρεσθε, προσεύξασθε· εἰς ὁδὸν γὰρ μακρὰν νῦν πορεύομαι, ἣν οὐδέποτε ὄντως ἐβάδισα, καὶ εἰς χώραν ἐμοὶ ξένην, ὅπου οὐδεὶς ἐπανέλυσε, καὶ εἰς γῆν σκοτεινὴν, ὅπου οὐκ οἶδα,

τί ἀπαντήσῃ μοι, καὶ εἰς ἄδην βαθύν, ὅθεν οὐδεὶς ἐπανέλυσε. Σώζεσθε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί, σώζεσθε· ἐμοὶ γὰρ τοῦ λοιποῦ οὐκ ἔστιν ἀδελφός. Σώζεσθε, φίλοι· ἐγὼ γὰρ οὐκέτι φίλος ὑμῶν, ἀλλὰ ξένος. Σώζεσθε, φίλοι. Σώζου, καλὴ συνοδία· ἀλλ' οὐκέτι μου συνοδία, ἀλλὰ θρηνωδία. Σώζεσθε, συγγε 101 νεῖς· ἔρρωσθε, ἔρρωσθε. Μικρὸν καὶ δεῦτε λοιπόν, μικρὸν καὶ δεῦτε καταλάβετε. Ἀναμένομεν ὑμᾶς ἐκεῖ, ἀναμένομεν ὑμᾶς, ἵνα ἔλθητε πρὸς ἡμᾶς· ἡμεῖς γὰρ οὐκέτι ἐρχόμεθα πρὸς ὑμᾶς· ἡμεῖς οὐκέτι ἐν τῷ βίῳ βλέπομεν ὑμᾶς· εἴ τι εἶδαμεν, εἶδαμεν, καὶ εἴτι ἐπράξαμεν, ἀπολαμβάνομεν. Ἴδου ἀπάγομαι, καὶ οὐκέτι πρὸς ὑμᾶς ἀναστρέφομαι. Νῦν εἴ τι ἀγαθὸν διέπραξα, αὐτὸ καὶ ἐκέρδησα· καὶ εἴ τι προέπεμψα, αὐτὸ καὶ ἀπαντήσῃ μοι· εἴ τι δὲ ἐθησαύρισα, τί μοι ἄρτι τὸ ὄφελος; Ἄν τινα ἠλέησα, τῇ ὥρᾳ ταύτῃ ἐλεηθήσομαι· ἂν τινα ἐσκέπασα, νῦν σκεπασθήσομαι· ἂν τινα διέσωσα, τῇ ὥρᾳ ταύτῃ φθάσει μοι· ὅτι στενὴ μοι καὶ βαρεῖα ἢ παροῦσα ὥρα τῆς ἐξόδου τῆς ψυχῆς μου ὑπὲρ πᾶσαν ὥραν. Στενὴ μοι καὶ ὀδυνηρὰ ἢ παροῦσα ὥρα· ἀνέτοιμος γὰρ προκατελήφθην. Σκοτεινὴ μοι ἢ παροῦσα νύξ· ἄκαρπος <γὰρ> καὶ ξηρὸς ἐκόπην. Βαρεῖά μοι ἢ παροῦσα ὁδός· ὅτι οὐδὲν ἀγαθὸν ἐφόδιόν μοι ὑπάρχει. Ἀλλὰ δακρύσατε ἐπ' ἐμὲ πικρῶς καὶ βοηθήσατέ μοι. Ἐλεήσατε, βοηθήσατε, συμπαθήσατε καὶ προσεύξασθε, ἵνα εὕρω ἐκεῖ ἔλεος. Οὐ ζητῶ πολὺ, ὅτι ἡμαρτον πολλὰ. Λοιπόν, τί μοι κηρὸς ἀνάπτετε, ἀδελφοί; Οὐ γὰρ ἤψα μου τὴν λαμπάδα τῆς 102 ψυχῆς. Τί με ἱματίοις λαμπροῖς ἀμφιάζετε; Οὐ γὰρ ἔχω ἐν ἑαυτῷ ἐνδύματα λαμπρά. Τί δέ μοι καὶ ὕδατι τὸ σῶμα καθαίρετε; Οὐ γὰρ ἔμιξα ἐμαυτὸν τῷ δια δακρύων ὕδατι. Τί δέ μοι καὶ ἐν σοροῖς μετὰ ὀσίων κατατίθεσθε, ὧν τὸν βίον καὶ τὸν τρόπον οὐκ ἔπραξα; Πῶς ἑαυτὸν ἠπάτησα! Πῶς ἑαυτὸν ἐνέπαιξα! Λέγων, νέος εἰμί, ἔτι ἀπολαύσω τῶν τοῦ βίου, ἐντρυφήσω τοῦ κόσμου, θεραπεύσω τὸ σῶμα, εἶτα ἐν ὑστέροις μετανοήσω· φιλόανθρωπος γὰρ ἐστὶν ὁ Θεός, καὶ πάντως ποιήσει μοι συγχώρησιν. Ταῦτα καθ' ἡμέραν ἐννοῶν τὴν ἐμαυτοῦ ζωὴν κακῶς ἐδαπάνησα. Ἐδιδασκόμεν, καὶ οὐ προσεῖχον· ἐνουθετούμεν, καὶ κατεγέλω· ἤκουον τῶν Γραφῶν, καὶ ὡς μὴ ἀκούων ἐτέλουν· ἤκουον περὶ κρίσεως, καὶ ἐξεμυκτήριζον· ἤκουον περὶ θανάτου, καὶ ὡς ἀθάνατος διῆγον, καὶ ὡς αἰώνιος κατεφρόνουν. Καὶ ἰδὸν ἀνέτοιμος προκατελήφθην, καὶ οὐδεὶς ὁ βοηθῶν· ἰδὸν ἀμετανόητος ἐφθάσθην, καὶ οὐδεὶς ὁ λυτρούμενος· ἰδὸν δέομαι, καὶ οὐδεὶς ὁ εἰσακούων· ἰδὸν καταδικάζομαι, καὶ οὐδεὶς ὁ σώζων. Καὶ ποσάκις γὰρ ἐν ἑαυτῷ μετανοεῖν συνετασόμην, καὶ πάλιν τὰ χεῖρω διέπραττον! Ποσάκις προσέπεσα, καὶ πάλιν ἠθέτησα! Ποσάκις με ἠλέησε, καὶ πᾶ 103 λιν παρώργισα! Καὶ ἰδὸν ἐλεεινῶς πορεύομαι. Πόσα καλὰ μοι δέδωκε, καὶ πόσα κακὰ ἐγὼ διεπραξάμην! Ταῦτα πολλάκις τοῦ τελευτῶντος πρὸς ἡμᾶς τοὺς παρόντας διαλεγόμενου, ἐξαίφνης δεσμεῖται ἢ γλῶσσα, ἀλλοιοῦνται οἱ ὀφθαλμοί, ἀναπολεῖ ὁ νοῦς, σιγᾷ τὸ στόμα, κωλύεται ἢ φωνή· ἠνίκα αἱ δεσποτικαὶ δυνάμεις παραγένωνται, ἠνίκα αἱ φοβεραὶ στρατιαὶ καταλάβωσι· ὅτε οἱ θεῖοι ἐκσπληνταὶ καλοῦσι τὴν ψυχὴν ἐκ τοῦ σώματος ἀποδημῆσαι, ὅτε ἀπαραίτητοι εἰς δικαστήριον ἡμᾶς ἔλκοντες ἀποφέρουσιν. Οὐς θεασάμενος ὁ ταλαίπωρος ἄνθρωπος, κἂν βασιλεὺς ἐστί, κἂν δυνάστης, κἂν τύραννος, κἂν κοσμοκράτωρ, ὅλος δονεῖται ὡς ὑπὸ σεισμοῦ, ὅλος τρέμει ὡς φύλλον ὑπὸ ἀνέμου σαλευόμενον, ὅλος ταράττεται ὡς στρουθίον ὑπὸ θηρευτοῦ· ὅλος θαμβοῦται καὶ ἐξίσταται ὀρῶν δυνάμεις φοβεράς, ὀρῶν μορφὰς ξένας καὶ κραταιάς, ὀρῶν σχήματα φοβερά, ὀρῶν πρόσωπα ἀπηνῆ καὶ αὐστηρά, ὀρῶν τάξιν, ἣν οὐδέποτε ἐθεάσατο· καὶ πρὸς αὐτὸν ἐννοῶν καὶ λέγων· εὐλογητὸς ὁ μόνος ἀθάνατος, ὁ μόνος Βασιλεὺς αἰώνιος. Τί ἐστί πρὸς ταῦτα βασιλεία ἐπίγειος; Τί ἐστὶν ἡ ἀρχὴ τῶν ἀνθρώπων ἢ πρόσκαιρος; Τί ἐστὶν ἡ ἐξουσία ἡμῶν ἢ μάταιος καὶ ἀπάνθρωπος; Ἴδου ἀληθῶς στρα 104 τιαὶ οὐράνια! Ἴδου ἐξουσία ἐξουσιῶν αἰώνιος! Ἴδου μορφαὶ φοβεραὶ τοῦ μόνου φοβεροῦ! Ἴδου ὑπουργοὶ κραταιοὶ τοῦ μόνου κραταιοῦ! Ἴδου δυνάστης τοῦ μόνου δυνάστου! Ἴδου ἰσχυροὶ Θεοῦ ἰσχυροῦ! Ἴδου μορφαὶ φοβεραὶ καὶ φρικταὶ! Ταῦτα τότε <ὁ> ἀπαγόμενος μόνος

ὄρα, ἡμᾶς δὲ οὐκέτι καθορᾶ, ἀλλὰ πρὸς τὰς καλούσας δυνάμεις θαμβηθεὶς ἐξίσταται. Ἴσως δὲ καὶ τινὰς δεήσεις πρὸς αὐτόν, ἅς ποιεῖται, ψιθυρίζων, καθὼς γλῶσσα δύναται, ἐξ ὧν τῶν ῥημάτων καὶ σχημάτων οἱ παρόντες πολλάκις καὶ ἀκούομεν καὶ νοοῦμεν, ὅτι τὰς δεσποτικὰς δυνάμεις ἐθεάσατο· καὶ πάντες σύντρομοὶ γενόμενοι φρίττομεν, καὶ πρὸς ἀλλήλους διανεύομεν, λέγοντες· ἡσυχάσατε δὴ, καὶ τῷ κειμένῳ λοιπὸν μὴ ἐνοχλήσητε, καὶ τὸν θόρυβον λύσατε. Σιωπήσατε, καὶ πρὸς αὐτὸν λοιπὸν μὴ λαλήσητε, μὴ κράξητε, ἵνα μὴ αὐτὸν ταραξήτε, ἵνα μὴ αὐτὸν θορυβήσητε. Προσεύξασθε, ἵνα μετ' εἰρήνης ἡ ψυχὴ ἐξέλθῃ. Δεήθητε, ἵνα τόπον ἀνέσεως λάβῃ. Προσπέσατε, ἵνα φιλανθρώπους Ἀγγέλουσ σχῆ. Προσπέσατε, ἵνα εὐμενῆ τὸν Δικαστὴν εὕρῃ. Εὐωδίαν θυμιάσατε, τὴν γὰρ ἀγγελικὴν παρουσίαν ἐθεάσατο. Προσεύξασθε, εἰς γὰρ ἀγῶνα μέγαν νῦν παράκειται. Σκοπήσατε τὸ αὐτὸ καὶ ὑμεῖς <παθεῖν ἔχετε>. Προσεύξασθε. Ἐμβλέψατε καὶ 105 τὸ μυστήριον τοῦτο μὴ λάθητε. Ἀτενίσατε, καὶ τῆς ὥρας ταύτης φροντίσατε. Τί γάρ ἐστὶν ἄνθρωπος; Οὐδέν. Τί ἄνθρωπος; Σκώληξ. Τί ἄνθρωπος; Τέφρα. Τί ἄνθρωπος; Ὕναρ. Τί ἄνθρωπος; Σκιά. Ἦδη διέβη· ἤδη παρῆλθεν· ἤδη ἡρέμησεν· ἤδη κατέπαυσεν· ἤδη ἡσύχασεν· ἤδη ἔπαυσεν. Ἐκεῖνος ὁ πολὺς καὶ ἀήττητος λέων, ὁ τύραννος ὁ κραταιός, ὁ δυνάστης ὁ ὑψηλός, ὁ πᾶσι φοβερός, κεῖται προβάτου πραῦτερος. Ἀπῆλθε, παρῆλθεν ὁ φανείς <ὡς μὴ φανείς>, ὁ τεχθεὶς ὡς μὴ τεχθείς. Ὁ πολὺς ὑπὲρ πολλοὺς γέγονεν ὡς οὐδεὶς· ὁ κρατῶν κεκράτηται· ὁ δεσμῶν δεσμεῖται. Καὶ ἰδοὺ ἀπάγεται ἔνθα ἀπάγουσιν οἱ ἀπάγοντες. Ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἀπολοῦνται πάντες οἱ διαλογισμοὶ αὐτοῦ. Ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὅτε παρῆλθον παραλαβόντες οἱ θεοὶ ἐκοπηλευταὶ τὴν ψυχὴν, διὰ τοῦ ἀέρος ἀνέρχονται, ἐν ᾧ ἴστανται αἱ ἀρχαὶ καὶ αἱ ἐξουσίαι καὶ οἱ κοσμοκράτορες τῶν ἐναντίων δυνάμεων, οἱ πικροὶ ἡμῶν κατήγοροι, οἱ δεινοὶ τελῶναι καὶ λογοθέται καὶ φορολόγοι, συναντῶντες, λογοθετοῦντες, ἐξερυνῶντες, προσφέροντες τὰ τοῦ ἀνθρώπου ἁμαρτήματα καὶ χειρόγραφα, τὰ ἐν νεότητι, τὰ ἐν τῷ γήρει, τὰ ἐκούσια, τὰ ἀκούσια, τὰ δι' ἔργων, τὰ διὰ λόγων, τὰ δι' ἐνθυμήσεων. Πολὺς 106 ὁ φόβος ἐκεῖ· πολὺς τῆς ἀθλίας ψυχῆς ὁ τρόμος. Ἀδιήγητος ἡ ἀνάγκη, ἣν ὑφίσταται τότε ὑπὸ τοῦ ἀναριθμήτου πλήθους τῶν μυριάδων ἐχθρῶν αὐτῆς συκοφαντουμένη, ἵνα μὴ πρὸς οὐρανὸν ἀνέλθῃ, ἵνα μὴ [τῶν ζώντων] τὸ φῶς οἰκήσῃ, ἵνα μὴ ἐν χώρᾳ ζώντων εἰσέλθῃ. Ἄλλ' οἱ μὲν ἅγιοι Ἀγγελοὶ τὴν ψυχὴν παραλαβόντες ἀπάγουσι· τότε ἡμεῖς τὸ θνητὸν σῶμα κηδεύσαντες, καὶ ὡς ξένον καὶ ἀλλότριον ἐκ τοῦ ἰδίου οἴκου ἐξάγοντες πρὸς τὸν τάφον, ὀρῶμεν ἄλλο μέγα καὶ φοβερὸν μυστήριον, κατανοοῦντες τοὺς μικροὺς καὶ μεγάλους, τοὺς βασιλεῖς καὶ ἰδιώτας, τοὺς τυράννους καὶ τοὺς δούλους, καὶ πάντας μίαν σποδὸν γεγονότας, μίαν κόνιν, μίαν τέφραν, μίαν δυσωδίαν, μίαν σαπρίαν, ἓνα σκώληκα. Ὡς ὁ αἰθίοψ, οὕτω <καὶ> ὁ ποτε εὐπρεπής· ὡς ὁ νεώτερος, οὕτω καὶ ὁ γέροντ' ἡ σσηπῶς· ὡς ὁ παράλυτος, οὕτω καὶ ὁ ἀήττητος καὶ ἰσχυρός· πάντες ὡς ἀπ' ἀρχῆς μία κόνις γεγονάσιν, ὡς ἀκούοντες, γῆ εἶ, καὶ εἰς γῆν ἀπελεύση, καὶ γῆ εἰς, καὶ πάλιν χοῦς γενήσῃ. Οὐς πολλάκις κατατακέντας καὶ σαπέντας ὀρῶντες ἐν τάφῳ κειμένους ὑποδεικνύομεν ἀλλήλοις τῷ δακτύλῳ, διανεύοντες καὶ λέγοντες· ἴδε, ὁ δεῖνα· οὗτος ὁ δεῖνα ὁ τύραννος, καὶ οὗτος ὁ δεῖνα 107 ὁ στρατιώτης· καὶ οὗτος ὁ δεῖνα ὁ βασιλεύς, καὶ οὗτος ἐστὶν τοῦ δεῖνος ὁ ἔκγονος <καὶ> αὕτη ἐστὶ θυγάτηρ τοῦ δεῖνος· αὕτη ἢ ποτε φανταζομένη νεᾶνις· καὶ οὗτος ὁ πρὶν καλλωπιζόμενος νεώτερος. Ταῦτα πολλάκις ἐν τοῖς τάφοις μετὰ στεναγμῶν λέγομεν, καὶ δακρῦομεν, ὀρῶντες τὸ μέγα καὶ φοβερὸν μυστήριον, ὀρῶντες ὅτι πᾶσα νεότης ἐκεῖ ἀγνώριστος, ὀρῶντες ὅτι πᾶσα ἡλικία ἐκεῖ κατελύθη, ὀρῶντες ὅτι πᾶς γλυκὺς ὀφθαλμὸς ἐκεῖ ἐσβέσθη, ὀρῶντες ὅτι πᾶσα γλῶσσα γοργῆ ἐκεῖ ἡσύχασεν, ὀρῶντες ὅτι πᾶν ἡδύλαλον στόμα ἐκεῖ ἐφράγη, ὀρῶντες ὅτι πᾶν κάλλος ὀδόντων ἐκεῖ ἐσκορπίσθη. Ταῦτα ἰδόντες τὸν φιλάνθρωπον Θεὸν ἰκετεύσωμεν ἐλέους τυχεῖν· ᾧ πρέπει κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ὅρωντες ὄντως τὸ μέγα καὶ φοβερὸν μυστήριον, ὄρωντες ὅτι πᾶσα ἡλικία ἐκεῖ κατελύθη, ὄρωντες ὅτι πᾶσα εὐμορφία ἐκεῖ ἡλλοιώθη τῶν σωμάτων, ὄρωντες ὅτι πᾶν προσώπου κάλλος ἐκεῖ ἡχρειώθη, ὄρωντες ὅτι πᾶς γλυκὺς ὀφθαλμὸς ἐκεῖ ἐσβέσθη, ὄρωντες ὅτι πᾶν εὐλαλον στόμα ἐκεῖ ἐφράγη, ὄρωντες ὅτι πᾶσα γλῶσσα 108 γοργή ἐκεῖ ἐσίγησεν, ὄρωντες ὅτι πᾶν κάλλος ὀδόντων ἐκεῖ διεσκορπίσθη καὶ πᾶσα πλοκή τῶν πλοκάμων ἐκεῖ διεσάπη, ὄρωντες ὅτι πᾶσα ὠραιότης ἡλικίας ἐκεῖ συνετρίβη, ὄρωντες ὅτι πᾶσα ἀρχοντική ἐξουσία ἐκεῖ ἐπαύσατο καὶ πᾶσα τυραννία καὶ μεγαλαυχία ἐκεῖ κατέπαυσε καὶ πᾶσα νεότητος ὑπεροψία ἐκεῖ ἡρέμησεν, ὄρωντες ὅτι πᾶς ὁ μάταιος κόπος τῶν ἀνθρώπων καὶ μόχθος ἐκεῖ κατήντησεν, ἐκεῖ ἡσύχασεν, ἐκεῖ ἐπεπαύσατο. Λαλοῦμεν καὶ οὐδεὶς ὁ ἀκούων, θρηνοῦμεν καὶ οὐδεὶς ὁ προσέχων. Ἐξ ὀνόματος τοὺς κειμένους κράζομεν, λέγοντες· ποῦ ἀπήλθετε, ἀδελφοὶ ἡμῶν; Πῶς διάγετε; Πῶς ὑπάρχετε; Πῶς ἡμᾶς ἄφνω οὕτω κατελείψατε; Δότε ἡμῖν φωνήν, ὡς ἐλαλεῖτε ποτε. Λαλήσατε ἡμῖν· ἀποκρίθητε ἡμῖν. Ἡμεῖς, φησὶν, οἱ ἐξ ὑμῶν τῶν ἐν τῷ βίῳ ἐξεληθόντες. Ἐκάστου ἡμῶν ἡ ψυχὴ ἐν τοῖς πρέπουσιν αὐτῇ τόποις κατὰ τὴν ἀξίαν αὐτῆς ὑπάρχει· αὕτη δὲ ἡ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ὑμῶν ἐν τῷ τάφῳ κόνις, αὕτη ἦν ὄρατε τέφρα, αὕτη ἡ δυσωδία, ταῦτα τὰ κατασαπέντα ὅσα, οὗτοι οἱ ἀκάθαρτοι σκώληκες, τὸ σῶμά ἐστιν ἐκείνων τῶν νεανίσκων καὶ νεανίδων, ὧν ἐποθεῖτε ποτε· αὕτη ἡ τέφρα ἐκείνη ἐστὶν ἡ σὰρξ, ἐν ἣ συνεπλέκεσθε καὶ ἀκολάστως ἐφιλεῖτε· οὗτος ὁ βόρβορος ἐκείνο τὸ πρόσωπόν ἐστιν, ὃ νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἀπλήστως κατεφιλεῖτε· οὗτοι οἱ ἰχώρες καὶ ἡ ῥύσις ἡ ῥυπαρὰ 109 ἐκείνη ἡ σὰρξ ἐστὶν, ἐν ἣ συμπλεκόμενοι ἡμαρτάνετε. Διὸ ὄρατε καὶ ἀκριβῶς πιστεύσατε οἱ ἔτι σαρκὶ ἐν τῷ βίῳ τῷ ματαίῳ ὑπάρχοντες· γνῶτε ὅτι ἐπὶ ταῖς κλίμαις τὰς ὑμετέρας συμβίας ἀφέντες καὶ νεάνισι περιπλεκόμενοι, σποδῶ καὶ βορβόρῳ συμπλέκεσθε· γνῶτε, ὅτε πάντα τὰ μέλη αὐτῶν κατασπάζεσθε, ὅτι δυσωδίαν καὶ σαπρίαν ἀσπάζεσθε· μάθετε, ἡνίκα πρὸς τὸν αὐτῶν ἐξάπτεσθε πόθον, ὅτι σκώληκας καὶ τέφραν καὶ δυσωδίαν ἐπιθυμεῖτε. Μὴ πλανᾶσθε, ὧ νεοὶ καὶ νεάνιδες ἄφρονες, μὴ ἀπατᾶσθε ἐπὶ τῷ ματαίῳ κάλλει τῆς νεότητος, ὅτι καὶ ἡμεῖς οἱ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν <ὑμῶν> κείμενοι σεσηπότες νεκροί, ἐν τῷ βίῳ ποτὲ ὡς ὑμεῖς ἐφαντάσθημεν, καὶ ἐκαλλωπίσθημεν, καὶ ἐμυρίσθημεν, καὶ ἐποθήσαμεν, καὶ ἀπηλαύσαμεν, καὶ εὐημερήσαμεν. Καὶ ἰδού, ὡς ὄρατε, εἰς πηλὸν καὶ σποδὸν καὶ τέφραν καὶ δυσωδίαν ὅλα ἐκεῖνα κατήντησαν. Λοιπὸν, μὴ ἑαυτοὺς ἀπατᾶτε, ἀλλὰ παρ' ἡμῶν τῶν προλαβόντων καὶ ἐν τῷ τάφῳ ὄντων διδάχθητε, καὶ σωφρονήσατε, καὶ πιστεύσατε ὅτι ἔστιν ἐν τῷ ἄδη κρίσις, καὶ ἔστι κόλασις ἀτελεύτητος, καὶ ἔστι σκότος ἀφώτιστον καὶ γέεννα ἀπαράκλητος, καὶ ἔστι σκώληξ ἀκοίμητος καὶ κλαυθμὸς ἀσίγητος, καὶ ἔστι βρυγμὸς ἀκατάπαυστος καὶ θλίψις ἀνίατος, καὶ ἔστι Κριτὴς ἀπροσωπόληπτος καὶ ὑπουργοὶ ἀσυγχώρητοι, καὶ ἔστι πένθος πικρὸν καὶ αἰώνιον. 110 Ταῦτα εἰ καὶ μὴ διὰ ῥημάτων, ἀλλὰ διὰ πραγμάτων πρὸς ἡμᾶς οἱ ἀδελφοὶ ἡμῶν οἱ ἐκεῖ προλαβόντες διδάσκουσιν. Ὡν περ ἡμεῖς μνημονεύοντες ἐδιψῶμεν μαθεῖν τι ἢ ἀκοῦσαι ἢ γινῶναι τὸ ποῦ ἄρα εἰσὶν ἢ πῶς εἰσὶν αἱ τούτων ψυχαί· εἰ ἄρα ἄνω εἰσὶν ἢ κάτω εἰσὶν, εἰ ἄρα βλέπουσιν ἡμᾶς νῦν ἢ βλέψομεν αὐτούς ποτε, εἰ ἄρα ἀσπασόμεθα αὐτούς ἐκεῖ ἢ ὅλως γνωρίζειν μέλλομεν αὐτούς. Ἄλλ' οὐδεὶς ταῦτα εἶδεν· οὐδεὶς γὰρ ἐκεῖθεν ἀνέλυσεν· οὐδεὶς ἡμῖν ἐμήνυσε περὶ τῶν ἐκεῖ, ποῦ εἰσὶν, ἢ ποῖά εἰσὶν· ἀπετείχισε γὰρ αὐτὰ ἄφ' ἡμῶν ὁ Θεός. Ἄλλ' ἀπέκρυψε καὶ συνεκάλυψε καὶ συνεσκίασεν ἄφ' ἡμῶν τὰ ἐκεῖ, ἕως καὶ ἡμεῖς ἀπελθόντες καταλάβωμεν τὰ ἐκεῖ, ἡνίκα ἐκ νεκρῶν ἀναστῶμεν ἅπαντες, καὶ παριστάμεθα, καὶ ἐξομολογούμεθα, καὶ λογοθετούμεθα εἰς ἐκεῖνο τὸ μέγα καὶ φοβερὸν, εἰς ἐκεῖνο τὸ φρικτὸν καὶ ἀδιήγητον τοῦ Δικαστοῦ δικαστήριον· ὅτε ἐξ οὐρανοῦ ἐλεύσεται κρίναι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου μέχρι δυσμῶν, ὅταν αἱ φωναὶ τῶν φοβερωτάτων σαλιγγῶν ἐκείνων ἠχήσωσιν, ὅτε ἡ κτίσις φόβῳ καὶ τρόμῳ κλονεῖται καὶ ταραττεται, ὅτε οἱ τάφοι

άνοίγονται καὶ πᾶσα σὰρξ ἐξανίσταται γυμνὴ καὶ τετραηλισμένη, ὅτε πᾶν στόμα φραγῆσεται καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσεται, καὶ ὁ ποταμὸς τοῦ πυρὸς 111 ἔλκει ἔμπροσθεν τοῦ Δικαστοῦ, περὶ οὗ φησιν ὁ Δανιήλ, ὅτι ἐθεώρουν ἕως οὗ θρόνοι ἐτέθησαν, καὶ παλαιὸς ἡμερῶν ἐκάθισεν· ὁ θρόνος αὐτοῦ φλόξ πυρὸς· οἱ τροχοὶ αὐτοῦ πῦρ φλέγον· ποταμὸς πυρὸς εἶλκεν ἔμπροσθεν αὐτοῦ· χίλια χιλιάδες παρεστήκεσαν αὐτῷ καὶ μύρια μυριάδες ἐλειτούργουν αὐτῷ· κριτήριον ἐκάθισε, καὶ βίβλοι ἠνεώχθησαν. Ἐκείνη ἐστὶν ἡ ἡμέρα καὶ ὥρα, περὶ ἧς φησι καὶ ὁ Δαυΐδ· ἵνα τί φοβοῦμαι ἐν ἡμέρᾳ <πονηρᾶ>; Ἡ ἀνομία τῆς πτέρνης μου κυκλώσει με. Ἐκείνην τὴν ἡμέραν κατηράσατο ὁ Ἰώβ, λέγων· καταρασάτω αὐτὴν ὁ καταρώμενος τὴν ἡμέραν ἐκείνην· ὁ μέλλων τὸ μέγα κῆτος χειρώσασθαι· τουτέστι τὸν Διάβολον. Περὶ ἐκείνης τῆς ἡμέρας καὶ ἕτερός τις Προφήτης βοᾷ· ἰδοὺ ἔρχεται, λέγει Κύριος Σαβαώθ, καὶ τίς ὑπομενεῖ ἡμέραν εἰσόδου αὐτοῦ, ἠνίκα ὁ Θεὸς ἐμφανῶς ἦξει, ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ οὐ παρασιωπήσεται; Πῦρ ἐνώπιον αὐτοῦ προπορεύεται, καὶ κύκλῳ αὐτοῦ καταιγὶς σφόδρα. Προσκαλέσεται τὸν οὐρανὸν ἄνω καὶ τὴν γῆν τοῦ διακρίναι τὸν λαὸν αὐτοῦ καὶ πᾶσαν σάρκα εἰς φοβερὸν ἐκεῖνο δικαστήριον, ὅπου οὐκ ἔνι μικρὸς καὶ μέγας, δούλος καὶ ἐλεύθερος· ὅπου οὐκ ἔνι βασιλεὺς καὶ ὑποκείμενος· ἀλλ' ἐπίσης πάντες 112 κατάδικοι, πάντες δέσμοι, πάντες γυμνοί, ἀπερίστατοι, τρέμοντες, κλαίοντες, ταραττόμενοι, ἀγωνιῶντες, μεριμνῶντες ἕκαστος τίς εἶπη <ἦ> τί ἀπολογήσεται τῷ Δικαστῇ περὶ ὧν ἔπραξε κακῶν. Ποῦ ἐκεῖ ἡ τῶν βασιλέων φαντασία; Ποῦ ἡ τῶν τυράννων μεγαλαυχία; Ποῦ ἡ τῶν ἀφρόνων ὑπερηφανία; Ποῦ ἡ τῆς νεότητος μαλακία; Ποῦ ὁ καλλωπισμὸς τῶν ἱματίων; Ποῦ οἱ παριστάμενοι καὶ παρατρέχοντες δούλοι; Ποῦ αἱ κοσμούμεναι θυγατέρες; Ποῦ ὁ χρυσός; Ποῦ ὁ ἄργυρος; Ποῦ οἱ χρυσοχάλινοι ἵπποι; Ποῦ τὰ μύρα; Ποῦ τὰ καπνίσματα; Ποῦ τὰ ἀρώματα; Ποῦ τὰ εἰς μάτην ἀπολλύμενα; Ποῦ ἡ τρυφή; Ποῦ ἡ σπατάλη; Ποῦ τὰ συμπόσια τὰ ἐν νυκτὶ καὶ ἡμέρᾳ γινόμενα; Ποῦ οἱ μετὰ τυμπάνων καὶ ὀρχηστῶν τὸν οἶνον πίνοντες καὶ σπαταλῶντες, τοῦ Θεοῦ δὲ καὶ τῶν πενήτων καταφρονοῦντες; Οὐδὲν τούτων ἔνι ἐκεῖ, ἀλλὰ πικρὸν οὐαί, οὐαί. Οὐκ ἔστιν ἐκεῖ λοιπὸν πλουτῆσαι, ἀλλὰ φρῖξαι. Οὐκ ἔστιν ἐκεῖ εὐημερία, ἀλλὰ ἀπολογία. Οὐκ ἔστιν ἐκεῖ καλλωπισμὸς, ἀλλὰ σκοτισμὸς. Οὐκ ἔστιν ἐκεῖ χορευσαί, ἀλλὰ θρηνησαί. Οὐκ ἔστιν ἐκεῖ νεότητος φαντασία, ἀλλ' ἐν τῷ ἄθῃ ἐξορία. Οὐκ ἔστιν ἐκεῖ ἐξίλασμός, ἀλλὰ μέγας φόβος. Οὐκ ἔστι παράκλησις ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ 113 τῇ φοβερᾷ καὶ φρικτῇ, ἀλλὰ δικαία καὶ ἀκριβῆς ἀνταπόδοσις. Καλὸν σοι βοήθημα τότε ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, εἰ ἐποίησας ὧδε τοῖς πτωχοῖς συμπάθειαν. Καλοὶ ὑπὲρ σοῦ πρὸς Χριστὸν συνήγοροι οἱ παρὰ σοῦ διατραφέντες, καὶ ἐλεηθέντες, καὶ σκεπασθέντες, καὶ διασωθέντες πένητες. Καλοὶ καὶ ἰσχυροὶ ὑπὲρ σοῦ παρακλήτορες οἱ ἀδελφοὶ τοῦ Χριστοῦ, <οἱ> πένητες, οἱ ὄρφανοί, αἱ χῆραι, οἱ ξένοι, οἱ ἄποροι, οἱ κυλλοί, οἱ τυφλοί, οἱ αἰχμάλωτοι, οἱ ἀπερίστατοι, οἱ ἐν βασάνοις, οἱ ἐν ἐρήμοις, οἱ ἐν φυλακαῖς, οἱ ἐν ἐξορίαῖς, οἱ ἐν ἀσθενείαις, οἱ ἐν συμφοραῖς, ὑπὸ σοῦ διασωθέντες καὶ ἐλεηθέντες. Μεγάλοι σου οὗτοι τότε γενήσονται προστάται ἐκεῖ, μεγάλοι ἀντιλήπτορες, μεγάλοι βοηθοί, ὑποδεικνύοντες τῷ Χριστῷ ἅπερ αὐτοῖς δέδωκας, ἅπερ αὐτοὺς ἔθρεψας, ἅπερ αὐτοὺς ἀνέπαυσας, ἅπερ αὐτοῖς ἐδούλευσας. Καλοὶ σοι οὗτοι γενήσονται ἀδελφοὶ ἐκεῖ, ὡς ἀδελφοὶ τοῦ Χριστοῦ τυγχάνοντες. Εἰ γὰρ εἷς ἀδελφὸς βασιλέως πολλάκις πολλὰ ἰσχύει εἰς παράκλησιν πρὸς τὸν οἰκεῖον ἀδελφὸν τὸν βασιλέα, πολλῶ μᾶλλον ὅπου πλήθος ἀδελφῶν δυσωπεῖ. Ὅτι γὰρ ἀδελφοὺς ὀνομάζει Χριστὸς τοὺς πένητας ἐν ἐκείνῃ τῇ φοβερᾷ ὥρᾳ τῆς κρίσεως, ἄκουσον αὐτοῦ πρὸς δικαίους τοὺς ἐκ δεξιῶν τότε ἰσταμένους λέγοντος, 114 ὅτι ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἐνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε· λέγων δὲ τοῦτο, ὑποδείκνυσι πάντως τῷ δακτύλῳ ἐκεῖ παρόντας καὶ πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ καθεζομένους. Τίς ἄρα ἄξιος, τίς μακάριος ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ, ὅτε πάντες Ἄγγελοι καὶ ἄνθρωποι φρίττουσι καὶ τρέμουσι, ὀνομασθῆναι ἀδελφὸς τοῦ Χριστοῦ;

Πόσων σοι θησαυρῶν τοῦτο, πόσου πλούτου, πόσων στεφάνων ἐστὶν ὑψηλοτέρα ἢ τοιαύτη φωνή; Τίνες ἄρα εἰσὶν ἐκεῖνοι, ἵνα μακαρίσωμεν αὐτούς; Τίνες ἄρα εἰσὶν, ἵνα αὐτούς ἐπαινέσωμεν; Τίνες ἄρα εἰσὶν, ἵνα καὶ ἡμεῖς ζηλώσωμεν αὐτούς, οἵτινες ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ καὶ ὥρα τῆς φρικτῆς καὶ φοβερᾶς κρίσεως εἰσέρχονται θαρροῦντες καὶ πεπαρρησιασμένοι καὶ ἄφοβοι, ὡς πρὸς πατέρα αὐτῶν καὶ φίλον γνήσιον τὸν Χριστόν, γινώσκοντες καὶ ἀκριβῶς ἐπιστάμενοι ὅτι περ ὡς υἱοὺς καὶ φίλους γνησίους, οὕτως ὑποδέξεται αὐτούς, ὡς δουλεύσαντας αὐτῷ γνησίως καὶ φυλάξαντας αὐτοῦ τὰς ἐντολάς; Τίς ἄρα ἐστὶν ἐκεῖνος ὁ τρισμακάριος, ὄντινα θεωρήσας Χριστός, καθήμενος ἐπὶ τοῦ θρόνου, εἰσερχόμενον πρὸς αὐτόν, ὑποδέξεται, καὶ ὑπαντήσῃ αὐτῷ ἰλαρῷ τῷ προσώπῳ, καὶ μειδιῶντι βλέμματι, καὶ περιχαρεῖ προσηγορίᾳ, καὶ εὐμενεῖ παρρησίᾳ; <Καὶ> κρατήσας τοῦτον περιλάβῃ, καὶ ἀσπασθήσεται, καὶ ὡς ἀπὸ ξένης διὰ 115 χρόνου ἐλθόντα φίλον υἱὸν καταφιλήσῃ, τοιαῦτά τε πρὸς αὐτὸν εἶπῃ; Εὖ ἦλθες, φίλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ! Καλῶς ἦλθες, ὁ τροφεύς μου, ὁ ξενοδόχος μου, ὁ σκεπαστής μου. Εὐχαριστῶ τῇ προθέσει σου, καὶ οὐ λανθάνομαι τῆς ἀγάπης σου. Μέννημαι ὅσα ἀγαθὰ μοι ἐποίησας. Οἶδα πόσα με ἀνέπαυσας. Εἶτα ταῦτα πρὸς αὐτὸν λέγων ὁ Χριστός, κρατήσας αὐτὸν τῆς χειρὸς ἐνώπιον πάσης τῆς μεγάλης ἐκείνης πανηγύρεως, ἐνώπιον Ἀγγέλων καὶ Ἀρχαγγέλων, καὶ πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας, καὶ Δικαίων καὶ Προφητῶν καὶ Ἀποστόλων καὶ Ὁσίων, καὶ στήσας τοῦτον ἐς μέσον, ἀνακηρύξει ὑποδεικνύς αὐτὸν πᾶσι καὶ λέγων· οὗτος ὁ ἄνθρωπος πεινῶντά με εἶδε ποτε καὶ ἔθρεψε, διψῶντα καὶ ἐπότισε, ῥιγῶντα καὶ ἐσκέπασε, ξένον καὶ ὑπεδέξατο, ἀσθενοῦντα εἶδε καὶ διηκόνησε, καὶ ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ εἰσήγαγε. Τοὺς πόδας μου ἔνιψε, τὰ τραύματά μου ἀπέπλυνεν, ἐπὶ τῆς κλίνης αὐτοῦ με ἀνέπαυσεν· ἠνέωξέ μοι τὰς πύλας τοῦ οἴκου αὐτοῦ, ὑπήντησέ μοι μετὰ χαρᾶς, ἀνέπαυσέ με ὀλοψύχως. Ἐν ἀνάγκῃ με εἶδε καὶ ἐλυτρώσατο, ἐν φυλακῇ με εὗρε καὶ ἐξηγόρασε. Διὸ κάγῳ λέγω αὐτῷ· εὖ δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ, ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε κατα 116 στήσω· εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου σου· ἀπόλαυσον τῆς τρυφῆς τοῦ παραδείσου μου· εἴσελθε εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Κυρίου σου· εἴσελθε εἰς τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον. Οὐ μόνον δὲ ταῦτα ἐρεῖ ὁ Χριστὸς τότε τοῖς εὐαρεστήσασιν αὐτῷ καὶ δουλεύσασιν, ἀλλὰ καὶ ἀνακλινεῖ αὐτούς, καὶ παρελθὼν διακονήσῃ αὐτούς. Ἴνα οὖν καὶ ἡμεῖς τοιαύτης φωνῆς καὶ δόξης καὶ τιμῆς ἀπολαύσωμεν, δράμωμεν, ἀγαπητοί, σπεύσωμεν, προλάβωμεν, ἵνα μὴ προληφθῶμεν· ἀρπάσωμεν, ἵνα μὴ ἄφνω ἀρπασθῶμεν· εἰσέλθωμεν, ἵνα μὴ ἔξω μείνωμεν. Σπουδάσωμεν, ἀγαπητοί, γοργεύσωμεν, ἀρπάσωμεν, καταλάβωμεν. Ἀποθώμεθα τὴν ῥαθυμίαν, ἐν ἣ ἢ ζῶμεν ἕως τοῦ νῦν. Ἀποθώμεθα τὰς ματαιὰς ὀκνηρίας· ἀπορρίψωμεν τὰς χλευαζούσας ἡμᾶς ἡμέρα καὶ ἡμέρα ἐλπίδας. Μὴ πλανήσωμεν τοῦ λοιποῦ ἑαυτούς, μὴ χλευάσωμεν. Μὴ ἐμπαίξῃ ἡμῖν τοῦ λοιποῦ ὁ Πονηρός. Μὴ ῥέμψῃ ἡμᾶς εἰς τὸ σήμερον καὶ αὔριον ὁ μιαρὸς λογισμὸς· ὅτι πολλοὶ πολλὰ βουλευσάμενοι, τὴν αὔριον οὐ κατέλαβον, ἀλλ' ἐξαίφνης ἠρπάγησαν ὡς στρουθία ὑπὸ ἰέρακος, καὶ ὡς ἀρνία ὑπὸ λύκου, καὶ ὡς αἰχμάλωτος ὑπὸ ληστοῦ· μήτε λαλῆσαι ὅλως ἰσχύσαντο, μήτε διαθήκας ποιήσασθαι, μήτε ὅλως φθέγγασθαι. Οἱ μὲν καθεύδοντες ἀπὸ ἐσπέρας 117 ὑγιεῖς, τὴν πρωΐαν οὐκ ἔφθασαν· οἱ δὲ ἐπὶ τραπέζης καθήμενοι ἀπέπνευσαν· οἱ δὲ περιπατοῦντες καὶ παίζοντες ἐξαίφνης ἀπέθανον· οἱ δὲ ἐν βαλανείῳ θανόντες τὸ αὐτὸ λουτρὸν ἔσχον ἐπιτάφιον· οἱ δὲ ἐν γάμοις, ἐν αὐτῷ τῷ παστῷ ἄφνω ἠρπάγησαν, τὰ αὐτὰ ἱμάτια ποιησάμενοι καὶ ἐπιγάμια καὶ ἐπιτάφια· διεδέξαντο τοὺς ἀυλοῦντας οἱ θρηνοῦντες, καὶ τοὺς ὀρχουμένους οἱ πενθοῦντες. Καὶ ταῦτα πάντα οἶδαμεν καὶ γινώσκομεν· τὸ γὰρ χαλεπώτερον τοῦτο ἐστὶ, ὅτι ἐκουσίως καὶ ἐν γνώσει ἀμαρτάνομεν, καὶ ἑαυτούς χλευάζομεν. Διὸ οὐδεμίαν συγγνώμην παρὰ Θεοῦ ἔχομεν, ὅτι οὐκ ἀγνοία, ἀλλ' ἐν γνώσει πλανώμεθα, ἀκούοντες τῶν θείων Γραφῶν καὶ ἐπαινοῦντες, τὰ λεγόμενα δὲ μὴ ποιοῦντες. Λοιπὸν παρακαλῶ, μὴ

μόνον γενώμεθα ἀκροαταὶ τῆς διδαχῆς, ἀλλὰ καὶ ποιηταί. Εἴ τις οὖν μετὰ τὴν ἀκρόασιν τῶν νῦν εἰρημένων συνήθειαν πονηρᾶς πορνείας ἔχων ταύτην ἀποκόψει, οὗτος καλὸς ἀκροατής· εἴ τις μνησικακίαν ἔχων πρὸς τὸν πλησίον [καὶ] διαλλαγῆ αὐτῷ, οὗτος καλὸς ἀκροατής· εἴ τις καταφυγεῖ ἐπὶ τοῖς παροῦσι λόγοις ἐλεήμων καὶ εὐμετάδοτος γένηται, οὗτος καλὸς ἀκροατής· ἵνα μὴ εἰς κρίμα ἡμῖν αὕτη καὶ αὕτη ἢ ἀνάγνωσις γένηται· ἀκούομεν γὰρ καὶ οὐ ποι 118 οὔμεν. Εἰ μὴ γὰρ ὁ θάνατος τοῦ ἀδελφοῦ σου σωφρονίσει σε, οὐδεὶς δύναται σε ὠφελῆσαι. Εἰ μὴ νεκρὸν βλέπων μετανοήσεις, πότε λοιπὸν ἐπιστρέψεις; Εἰ μὴ ἐπὶ τοῖς εἰρημένοις καταφυγεῖς, οὐδέποτε τῆς ἀμαρτίας ἀποστήσει. Ταύτην, ἀγαπητοί, τὴν τῶν θείων λογίων τράπεζαν οἱ πρὸς Χριστὸν προλαβόντες ἡμῶν ἀδελφοὶ ἡμῖν παρέθηκαν. Ταῦτα τὰ ζωοποιὰ ἐδέσματα ἠτοίμασαν. Τοῦτον ἡμῖν τὸν τῆς διδασκαλίας οἶνον ἐκέρασαν. Ταύτην ἡμῖν τὴν εὐφροσύνην καὶ τρυφήν εἰς σωτηρίαν ἔχαρίσαντο, ὅπως ταῦτα μελετῶντες ἐν νυκτὶ καὶ ἡμέρᾳ, ἐν <πάσῃ> ὥρᾳ, ἐν ἐκκλησίᾳ, ἐν ἀγορᾷ, ἐν οἴκῳ, ἐπὶ τραπέζης, ἐν πραιτωρίοις, ἐν κλίταις, ἐν βαλανείοις, ἐν συμποσίοις, ἐν συνεδρίοις, δυνησώμεθα τῆς πονηρᾶς καὶ ματαίας συνηθείας καὶ ἀμελείας ἀποστήναι, καὶ τὴν ψυχὴν ἡμῶν ἐπιστρέψαι πρὸς μετάνοιαν, καὶ ἀπὸ τοῦ νῦν ἐκκλῖναι, καὶ τὸν Δεσπότην δυσωπῆσαι, καὶ τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ οἰκτιρμοῖς καὶ φιλανθρωπία τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· ὅτι αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.